

4.7 Lejonet och räven. De två säckarna

Uppgift 5 Översätt fablerna

Λέαινα καὶ ἀλώπηξ

- 1 Λέαινα ὄνειδιζομένη ὑπὸ ἀλώπεκος
ἐπὶ τῷ διὰ παντὸς τοῦ χρόνου ἕνα τίκτειν
ἕνα, ἔφη, ἀλλὰ λέοντα.

Πῆραι δύο

- 2 Ἀνθρώπων ἕκαστος δύο πήρας φέρει,
τὴν μὲν ἔμπροσθεν, τὴν δὲ ὀπισθεν.
Γέμει δὲ κακῶν ἑκατέρωθεν πήρα,
ἀλλὰ ἡ μὲν ἔμπροσθεν ἀλλοτρίων κακῶν,
ἡ δὲ ὀπισθεν τῶν ἰδίων κακῶν.
- 3 Τοιγαροῦν οἱ ἄνθρωποι τὰ μὲν ἴδια κακὰ
ὀφθαλμοῖς οὐ γινώσκουσιν, τὰ δὲ ἀλλότρια
αἰεὶ ἀποβλέπουσιν.

-
- 1 λέαινα, ης, ἡ lejoninna - ἀλώπηξ, ἀλώπεκος, ἡ räv
ὄνειδίζω jag hånar - ὑπὸ prep med gen. 'av' - ἐπὶ prep. med
dat. 'på grund av', styr infinitivuttrycket i dat. (substantiverad
infinitiv): τῷ ἕνα τίκτειν 'att föda en unge', på sv. 'på
grund av att hon födde ...' - διὰ παντὸς τοῦ χρόνου
eg. genom hela tiden, dvs 'alltjämt, alltid' - ἕνα av εἷς
'ett', se εἷς, μία, ἓν och dess böjning i avsnitt 4.1
ἔφη (imperfekt) sade - λέων, λέοντος, ὁ lejon
- 2 ἕκαστος, η, ον var och en - πήρα, πήρας, ἡ säck, ränsel
τὴν μὲν...τὴν δέ den ena (säcken)... den andra. Partiklarna
μὲν ... δέ markerar de två korresponderande leden och behö-
ver inte översättas - ἔμπροσθεν framtill, 'på bröstet'
ὀπισθεν baktill, 'på ryggen' - γέμω jag är full av något (med
gen.) - τὸ κακόν, τοῦ κακοῦ det onda, lytet, felet
ἑκάτερος, -α, -ον om två: vardera, bådadera - ἀλλά men
ἀλλότριος, α, ον en annan tillhörig - ἴδιος, α, ον egen
- 3 τοιγαροῦν för den skull - ὀφθαλμός, οὔ, ὁ öga - οὐ inte
γινώσκω jag märker - αἰεὶ alltid - ἀπο-βλέπω jag ser

4.8 Genitivus absolutus

För att förstå genitivus absolutus kan man utgå från en temporal genitiv, t.ex. **νυκτός** (av **νύξ, ἡ**) 'om natten'. Om man till detta fogar ett particip som attribut, t.ex. **ᾧν, οὔσα, ὄν** 'varande', får vi uttrycket **νυκτός οὔσης** 'under pågående natt'. Detta kan uppfattas som ett fristående led, likvärdigt med en bisats 'då natt pågick', 'då det var natt'. Genitiven blir därvid subjekt i en förkortad sats, en s.k. *fristående satsförkortning*.

Denna användning av genitiven utvidgas lätt till andra uttryck än temporal, t.ex. **τοῦ ἡγεμόνος κελεύοντος** 'då anföraren befäller' (eller 'befalld' beroende på om hela avsnittet är skrivet i historiskt tempus) eller 'på anförarens order'.

Den fristående satsförkortningen består alltså av två genitiver, ett huvudord (substantiv eller pronomen) som subjekt och ett particip (eller adjektiv) som predikat. Vi får vid översättningen ofta göra en omskrivning av satsförkortningen. Man kan då göra

1 en konjunktionsbisats (t.ex. tids- orsaks-, villkors- eller medgivandebisats alltefter textens innebörd: 'när/eftersom etc. anföraren ger/gav order')

2 ett adverbliellt uttryck ('på anförarens order')

3 en upplösning av participet till ett finit verb jämte en samordning av detsamma med satsens egentliga predikat ('anföraren ger/gav order och ...')

Uppgift 6 Översätt:

1 Τελευτήσαντος τοῦ Κύρου ...

2 Αὐτοῦ ταῦτα λαλοῦντος ...

3 Τοῦ θεοῦ θέλοντος ἦξω.

4 Τοῦ στρατηγοῦ ἐξερχομένου οἱ στρατιῶται σιγὴν εἶχον.

---

1 τελευτάω jag dör: τελευτήσαντος *aor. particip* = 'sedan...'

2 λαλέω jag talar, säger: λαλοῦντος *pres. particip* = 'medan...'

3 θεός, οὐ, ὁ gud - θελω jag vill - ἦκω jag kommer

4 ἐξέρχομαι jag går ut - στρατιώτης, ου ὁ soldat

σιγή, ἦς, ἡ tystnad: σιγὴν ἔχειν iaktta tystnad

4.9 Tredje deklinationens stammar på diftong (βασιλεύς, ναῦς och βούς)

Med diftongstammar som -ευ och böjningen av βασιλεύς 'kung' har vi i vår kurs kommit till de sista mönstren för substantivböjning. Även här finns tre stamvarianter: βασιλ-ευ, βασιλ-ε och βασιλ-η och *kvantitetsomställning* i *genitiv singularis*.

stamvarianter		βασιλ-ευ/ -ε/ -η	
Singularis	Mask.	<i>kungen</i>	
Nominativ	ὁ	βασιλεύς	< βασιλευ-ς
Genitiv	τοῦ	βασιλέως*	< βασιλη-ος*
Dativ	τῷ	βασιλεῖ	< βασιλε-ι
Akusativ	τόν	βασιλέα	< βασιλε-α
Pluralis		<i>kungarna</i>	
Nominativ	οἱ	βασιλῆς/βασιλεῖς	< βασιλη-ες
Genitiv	τῶν	βασιλέων	
Dativ	τοῖς	βασιλεῦσι(v)	
Akusativ	τούς	βασιλέας	

*Kvantitetsomställning från stavelsen η-ος till stavelsen ε-ως

Vi avslutar med två andra diftongstammar, nämligen ναῦς, ἡ 'skepp' och βούς, ὁ, ἡ oxe, ko.

	Sing.	Plur.	Sing.	Plur.
Nom.	ναῦς	νῆες	βούς	βόες
Gen.	νεώς	νεῶν	βοός	βοῶν
Dat.	νηί	ναυσί(v)	βοί	βουσί
Ack.	ναῦν	ναῦς	βούν	βούς

Uppgift 8 Översätt:

1 Πολλάς ναῦς μακράς ὁ μὲν Ξέρξης κατεσκεύασεν.

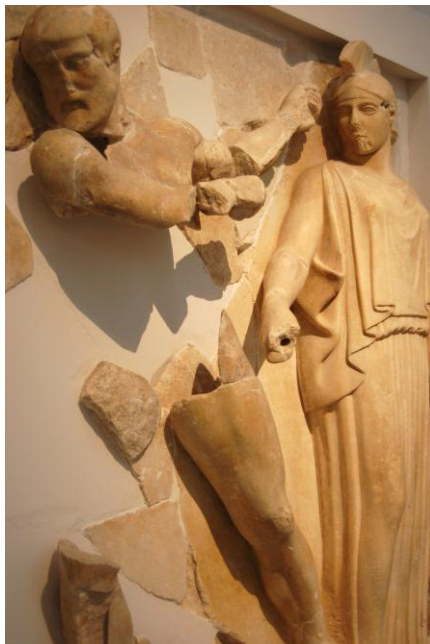
2 Οἱ δὲ συγγραφεῖς λέγουσιν, ὅτι τὰ ἰστία τῶν νεῶν τὰ πελάγη κατεκάλυπεν.

1 ναῦς μακρά, ἡ krigsskepp - κατασκευάζω jag utrustar

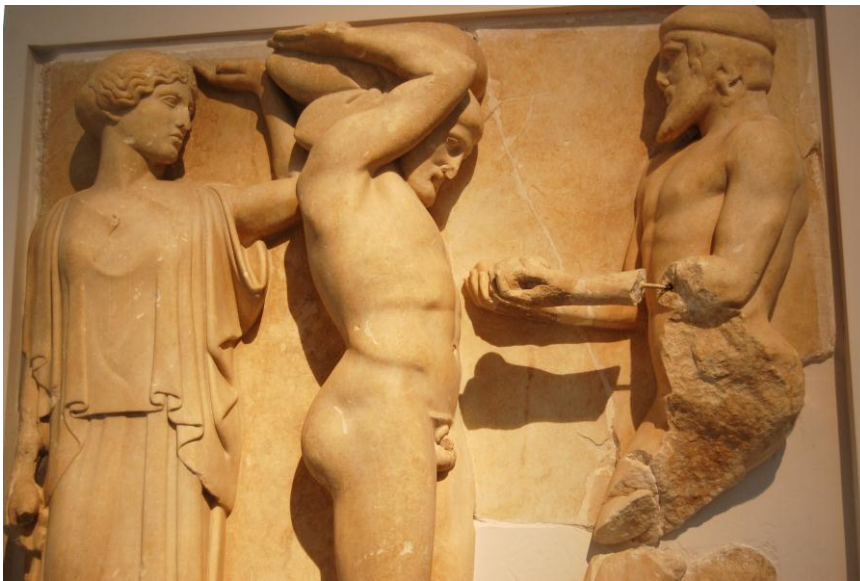
2 συγγραφεῖς, ἕως ὁ örfattare - ἰστίον, ου τό segel
πέλαγος, πελάγους, τό hav - κατακαλύπτω jag döljer

Zeustemplets västra gavelfält i Olympia visar ett bröllop med kvinnorov och strid mellan druckna kentaurer och lapiter, ett bergfolk i Tessalien. Kentaurer var blandväsen mellan människa och häst - motpoler till det ordnade rättssamhället. Vi ser hur kentauerkungen söker föra bort bruden Deidameia. Harmonins och ordningens gud Apollon, här drygt 3 meter hög, står i gavelfältets centrum och påbjuder med en bestämd gest lugn och ordning.

Metoperna på Zeustemplet i Olympia illustrerar de tolv uppdrag Herakles fått av kung Eurysteus. Här rengör Herakles Augias stall. Pallas Atena pekar hur Herakles bör leda floden Peneios in i stallet för att få det rent.

En av Zeustempets metoper visar hur Herakles hämtar Hesperidernas gyllene äpplen i väster. Han bär upp himlavalvet i Atlas ställe för att denne ska ta fram äpplena. Pallas Atena hjälper Herakles med den tunga bördan.

Praxiteles staty av Hermes som bär Dionysosbarnet till de nymfer i vilkas vård Dionysos växte upp efter modern Semeles död. Ca 330 f.Kr.

Uppgift 7

Läs den grekiska texten högt och översätt sedan!

- 1 Καθεύδοντος τοῦ Ὀδυσσέως οἱ ἄνδρες ἔσφαξαν τοὺς βοῦς τοῦ Ἥλιου.
  - 2 Ὁ δὲ Ἥλιος δεινῶς ὠργίζετο τῷ Ὀδυσσεῖ τούτου ἔνεκα.
  - 3 Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς πολλὰ κατὰ θάλατταν μογήσας ἑπτὰ ἔτη ἐν τῇ νήσῳ τῆς Καλυψοῦς ἦν.
  - 4 Ἐπειτα ὁ Ζεὺς ἔπεμψε πρὸς αὐτὴν τὸν Ἑρμῆν κελεύων οἴκαδε ἀποπέμψαι.
  - 5 Εὐρύκλεια ἦν ὄνομα γυναικί τινι, ἡ Τηλέμαχον, τὸν υἱὸν τοῦ ἥρωος Ὀδυσσέως, ἐθεράπευσεν.
-

- 1 **καθεύδω** jag sover - Ὀδυσσεύς, ἕως ὁ Odysseus; *här i en gen. abs.* - **ἄνῆρ, ἀμδρός, ὁ** man - **σφάττω** jag slaktar (stam **σφαγ**), *fut.* **σφάξω**, *aor.* **ἔσφαξα** - **βοῦς, βοός, ὁ, ἡ** ox, ko *βοῦς här ack. plur.* se S 42, BJ 94 - **Ἥλιος, ου, ὁ** sol, Helios
- 2 **δεινῶς** *adverb* förskräckligt, mycket - **ὠργίζω** jag gör vred, *pass.* vredgas, *m. dat.* **ἔνεκα** *efterställd prep. m. gen.* för ...skull
- 3 **κατὰ** *prep. m. ack.* längs, utmed - **μογέω** jag tåler, lider **ἔτος, ἔτους, τό** år - **νήσος, ου, ἡ** ö - **Καλυψῶ, οῦς, ἡ** Kalypso, jfr Λητώ, οῦς S 43, BJ 90
- 4 **ἔπειτα** därefter - **πρὸς** *prep. m. ack.* 'till' - Ἑρμῆς, οὔ, ὁ Hermes - **κελεύω** jag befäller - **οἴκαδε** hem - **ἀποπέμπω** jag skickar bort, låter fara vidare
- 5 **γυνή, γυναικός, ἡ** kvinna - **ἥρως, ἥρωος, ὁ** hjälte, se S 43, BJ 94 - **θεραπεύω** jag tjänar, sköter om

Lästips: Sapfo i översättning

Sapfo, *Dikter och fragment*. Tolkning från grekiskan., inledning av Vasilis Papageorgiou och Magnus William-Ohlsson 1999.

forts. STEG 4 d